



SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ
TÉMATA

Estonsko – volby 2007

- Ústavní a volební systém
- Charakteristika stranického systému
- Charakteristika politických stran
- Složení parlamentu a vlády
- Příloha: e-voting v Estonsku

(5/2007)



Bc. Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Estonsko – volby 2007

Obsah:

| | |
|--|---|
| ÚSTAVNÍ A VOLEBNÍ SYSTÉM..... | 2 |
| CHARAKTERISTIKA STRANICKÉHO SYSTÉMU..... | 2 |
| CHARAKTERISTIKA POLITICKÝCH STRAN..... | 2 |
| SLOŽENÍ PARLAMENTU A VLÁDY | 4 |
| PŘÍLOHA: E-VOTING V ESTONSKU..... | 7 |

Ústavní a volební systém

Estonská republika (Estonsko) je parlamentní demokracií. Podle ústavy, která byla přijata v roce 1992, volí parlament (Riigikogu) prezidenta a na návrh premiéra vyjadřuje důvěru vládě. Předsedu vlády jmenuje prezident. Funkční období parlamentu je čtyřleté, funkční období prezidenta je pětileté.

Parlament je jednokomorový a skládá se ze 101 přímo volených členů. Pro volby se využívá poměrný volební systém. Pro vstup do parlamentu musí strana překonat 5% uzavírací klauzuli. Poslední volby se konaly 2. března 2007. Byly to první celonárodní volby, ve kterých bylo možno použít tzv. elektronickou volbu (podrobněji je tato forma volby popsána v příloze).

Charakteristika stranického systému

Estonský stranický systém je charakterizován jako tzv. skandinávský systém. V rámci tohoto systému funguje zhruba šest relevantních politických stran, které se profilují jako středové až pravicové strany. Jeho specifikem je, že vlivem profanace komunismu (a levicové politiky obecně), který je spojován se ztrátou národní samostatnosti, není jeho součástí žádná antisystémová levicová strana. Stranické spektrum má tedy relativně malé ideologické rozpětí a je zde možná spolupráce širšího spektra stran.

Charakteristika politických stran

Sociálně demokratická strana Estonska (Umírnění)

- **Základní charakteristika:** Klasická sociálně demokratická strana, člen Strany evropských socialistů (PES).
- **Hlavní cíl:** Spravedlnost, solidarita, vytvoření státu blahobytu (sociálně zodpovědného státu).
- **Zahraniční politika:** Podpora prohlubování evropské integrace (federativní model EU), podpora evropské ústavy, podpora euroatlantické bezpečnostní spolupráce.

Estonská strana středu

- **Základní charakteristika** „Sociálně liberální“ strana, ideologicky nevyhraněná, člen Evropské liberální, demokratické a reformní strany (ELDR). Strana bývá označována za populistickou.
- **Hlavní programové priority:** Směs sociálně demokratické a liberální politiky: podpora růstu středních tříd, stát blahobytu evropského typu, dokončení privatizace.
- **Zahraněční politika:** Estonsko je součástí EU, která by se ve své bezpečnostní politice měla zaměřit na užší spolupráci s NATO. Podpora rozšiřování EU, časté zmínky o státní suverenitě, kterou má EU podporovat, mírný euroskepticismus, co se prohlubování integrace týká. Opatrná podpora spolupráce s Ruskem, „která musí respektovat evropské a humánní hodnoty.“
- **Vztah k EU podle ELDR:** Důraz klade především na ekonomickou dimenzi integrace, podpora rozšiřování EU, kritika zemědělské politiky a regulací EU, staví se proti vytváření „evropského super státu“.

Estonská reformní strana

- **Základní charakteristika:** Nejvýraznější liberální strana v Estonsku. Člen Evropské liberální, demokratické a reformní strany (ELDR).
- **Hlavní principy:** otevřená společnost, individuální iniciativa, co nejméně vládních intervencí, podpora porodnosti.
- **Zahraněční politika:** Podpora členství v EU, kritika byrokratického modelu EU, snaha zachovat si možnosti vlastních, liberálních politik, např. daně.
- **Vztah k EU podle ELDR:** Důraz především na ekonomickou dimenzi integrace, podpora rozšiřování EU, kritika zemědělské politiky a regulací EU, staví se proti vytváření „evropského super státu“.

Unie pro republiku – Res publica

- **Základní charakteristika:** Konzervativní strana, člen Evropské lidové strany – evropských demokratů (EPP-ED). V roce 2006 se spojila s Vlasteneckou unií.
- **Hlavní principy:** Individualismus a osobní iniciativa, minimální státní zásahy, nízké zdanění, stabilní hospodářské prostředí, podpora vzdělání.
- **Zahraněční politika:** Podpora členství v EU, proti prohlubování evropské integrace, zejména proti federalistickým tendencím.
- **Vztah k EU podle EPP-ED:** Podpora dalšího rozšiřování EU, podpora euroatlantických vazeb.

Vlastenecká unie

- **Základní charakteristika:** Pravicová nacionálně zaměřená křesťanská strana, člen Evropské lidové strany – evropských demokratů (EPP-ED). V roce 2006 se spojila s Res Publica.
- **Hlavní cíle:** podpora duchovních hodnot, porodnosti, zemědělství, životní úrovně chudší části obyvatelstva. Důraz na triádu rodina – národ – stát.
- **Zahraněční politika:** Podpora členství v EU, snaha o zachování estonské identity a prosazení národního zájmu v EU – mírně euroskeptická pozice, podpora bezpečnostní spolupráce v rámci NATO.
- **Vztah k EU podle EPP-ED:** Podpora dalšího rozšiřování EU.

Estonská venkovská lidová strana

- **Základní charakteristika** Agrární nacionalistická strana s populistickými tendencemi, tvořená zčásti bývalými komunistickými činiteli.
- **Hlavní cíle:** hájení zájmů zemědělců, strana vystupovala proti liberálním ekonomickým reformám (privatizace, restituce), podporuje ekonomický protekcionismus
- **Zahraniční politika:** Euroskepticismus (nejvyhraněnější: před vstupem do EU byla proti).

Estonská sjednocená lidová strana (Konstituční strana Estonska)

- **Základní charakteristika:** Internacionalistická strana, hájí zájmy ruské menšiny. Člen Unie pro Evropu národů (UEN). Nejedná se o stranu radikální, spíše pragmatickou.
- **Hlavní cíle:** Prosazuje možnost jednoduše získat státní občanství pro ruskou menšinu, zařadit Estonsko mezi západoevropské země, dodržování mezinárodně uznávaných lidských práv, podporu rodinných hodnot.
- **Zahraniční politika:** Strana podporuje další rozšiřování a prohlubování (s výhradami) evropské integrace, vyslovuje se pro přijetí evropské ústavy.
- **Zahraniční politika podle UEN:** podpora evropské integrace pouze na principu zachování státní suverenity, euroskepticismus k prohlubování evropské integrace, evropské byrokracii a technokracii.

Estonská křesťanská lidová strana (Estonští křesťanští demokraté)

- **Základní charakteristika:** Křesťansko-konzervativní strana, člen Evropského křesťanského politického hnutí (EPCM).
- **Hlavní cíle:** posílení křesťanských hodnot, především podpora tradiční rodiny.
- **Zahraniční politika:** Podpora ekonomických, kulturních a jiných vztahů s Ruskem, ovšem zabránit politické závislosti na Rusku, podpora především vzájemné pobaltské a skandinávské bezpečnostní spolupráci, ale i v rámci NATO, euroskepticismus (proti evropské ústavě. Strana se stavěla proti vstupu do EU).

V roce 2006 také byla založena **Estonská strana zelených**. V roce 2007 se poprvé dostala do parlamentu a získala 6 mandátů.

Složení parlamentu a vlády

Složení parlamentu po volbách 2007

| Strana | Hlasy | Mandáty | Změna v počtu mandátů |
|--------------------------------|-------|---------|-----------------------|
| Reformní strana | 27,8% | 31 | +12 |
| Strana středu | 26,1% | 29 | +1 |
| Vlastenecká unie a Res-publica | 17,9% | 19 | -16 |
| Sociální demokracie | 10,6% | 10 | +4 |
| Strana zelených | 7,1% | 6 | +6 |
| Venkovská lidová strana | 7,1% | 6 | -7 |
| Křesťanští demokraté | 1,7% | 0 | - |
| Konstituční strana | 1,0% | 0 | - |

Strany zastoupené v Evropském parlamentu

| Strana | Mandáty |
|---------------------------------------|---------|
| Sociálně demokratická strana Estonska | 3 |
| Vlastenecká unie a Unie pro republiku | 1 |
| Estonská strana středu | 1 |
| Estonská reformní strana | 1 |

Složení parlamentu v předchozím volebním období (po volbách 2003):

2003-2005

| Strana | Mandáty |
|---|---------|
| Estonská strana středu | 28 |
| Unie pro republiku – Res publica | 28 |
| Estonská reformní strana | 19 |
| Estonská venkovská lidová strana | 13 |
| Vlastenecká unie | 7 |
| Sociálně demokratická strana Estonska(Umírnění) | 6 |

2005-2007 (přepočítáno po sloučení Pro Patria a Res Publica):

| Strana | Mandáty |
|---|---------|
| Vlastenecká unie a Unie pro republiku – Res publica | 32 |
| Estonská reformní strana | 22 |
| Estonská strana středu | 22 |
| Estonská venkovská lidová strana | 14 |
| Sociálně demokratická strana Estonska | 9 |
| Nezávislí poslanci | 2 |

Složení vládní koalice

2003 - 2005

Unie pro republiku – Res publica
 Estonská reformní strana
 Estonská venkovská lidová strana

2005-2007

Estonská strana středu
 Estonská reformní strana
 Estonská venkovská lidová strana

Prameny:

- Paul G. Luis, Zdenka Mansfeldová. The European Union and Party Politics in Central and Eastern Europe. 2006
- Fiala Petr a kol. Politické strany ve střední a východní Evropě. 2002
- Fiala Petr, Mareš Miroslav. Evropské politické strany.
- Wikipedia. List of political parties in Estonia.
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Estonia
- CIA World Factbook. <http://www.theodora.com/wfb/>
- Papírníková, Pavla. Unie pro Evropu národů. Středoevropské politické studie.
<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=238>
- Hloušek, Vít. Stranický systém Estonska. Středoevropské politické studie.
<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=125>
- The Constitutional Party of Estonia. <http://www.kpartei.ee/index.php?area=3>
- Estonian Centre Party. <http://www.keskerakond.ee/index.php?main=221>
- Estonian Christian Democrats
<http://www.ekd.ee/files/documents/EKD%20programEng1.pdf>
- Riikogu, the Parliament of Estonia. <http://www.riigikogu.ee/?id=34618>

Příloha: E-voting v Estonsku

Termín e-voting se v Estonsku používá jako označení pro vzdálenou elektronickou volbu, resp. hlasování přes internet (běžně je tento výraz používán i pro elektronickou volbu přímo ve volební místnosti).

Myšlenka e-votingu v Estonsku vznikla v roce 2001. V roce 2005 Estonsko jako první na světě použilo závazné elektronické hlasování v komunálních volbách. V roce 2007 získalo i světové prvenství v použití e-votingu v parlamentních volbách. Paralelně zůstává zachováno klasické hlasování. Možnosti e-votingu v parlamentních volbách využilo 30 275 lidí ze zhruba 940 000 zaregistrovaných voličů.

Proceduru e-votingu upravují tyto zákony:

- Zákon o místních volbách § 50
- Zákon o volbách do parlamentu § 44
- Zákon o volbách do Evropského parlamentu § 43
- Zákon o referendu § 37

Průběh elektronického hlasování:

- Elektronické hlasování se koná 6. – 4. den před vlastním klasickým hlasováním. Důvodem je snadnější zabránění dvojitému hlasování včasným vytvořením seznamu voličů, kteří využili elektronického hlasování);
- Volič musí hlasovat osobně;
- Identifikuje se speciálním certifikátem ze svého elektronického občanského průkazu;
- Na webové stránce se zobrazí volební kandidátky;
- Volič vybere svého kandidáta a potvrdí volbu certifikátem z občanského průkazu umožňujícím elektronický podpis;
- Zobrazí se potvrzení, že hlas byl přijat;
- Volič může změnit svoji volbu mezi 6. – 4. dnem před volebním dnem, a to novou elektronickou volbou nebo klasickou volbou (elektronický systém započítá jen poslední hlasování a klasická volba má přednost).

Elektronická volba je dvoustrannou komunikací mezi voličem a Národní volební komisí, která hlasy přijímá a zpracovává. Nejslabším článkem je počítač voliče, protože nad ním nemůže mít nikdo kontrolu. Servery Národní volební komise mohou být kontrolovány, ale případný útok ohrožuje všechny hlasy.

Elektronické hlasování musí vyhovovat stejným nárokům jako hlasování klasické. Hlasování tedy musí být všeobecné, tajné a rovné. Z tohoto důvodu e-voting dodržuje co nejvyšší podobnost s korespondenční volbou. Garancí svobodného vyjádření voličovy vůle (které nemůže být na dálku zaručeno) je možnost měnit volební hlas či paralelně hlasovat také pomocí korespondenční volby. Hlas zadaný touto metodou má pak přednost.

Průběh korespondenčního hlasování:

- Identifikace (registrace) voliče;
- Vyplnění volebního lístku a vložení do vnitřní obálky;
- Vložení do vnější obálky, na kterou jsou napsány voličovy údaje;
- Ověření identity voliče, vložení hlasovacího lístku do urny;

Průběh elektronického hlasování je obdobný. Při elektronickém hlasování představuje zakódovaný hlas vnitřní obálku a elektronický podpis vnější obálku. Volič zakóduje svůj hlas pomocí nabídnutého veřejného klíče a výsledek elektronicky podepíše. Poté, co jsou hlasy rozčleněny na platné a neplatné (neplatná identifikace, dvojité hlasování atp.), je vnější obálka oddělena od vnitřní a stále zakódované hlasy jsou předány sčítačům hlasů, kteří hlasy odkódují a sečtou. Neexistuje tedy osoba, která by měla jak přístup k odkódovaným hlasům, tak k jejich elektronickým podpisům. Tím je zajištěna tajnost voleb.

Architektura systému

Systém má tyto části:

1. Centrální systém: systémová komponenta pod kontrolou Národní volební komise. Má tři části.
 - Server zasílající hlasy (identifikuje voliče, odesílá zakódovaný, elektronicky podepsaný hlas)
 - Server skladující hlasy (stornuje neplatné hlasy, odděluje zakódované hlasy od elektronického podpisu)
 - Aplikace počítající hlasy: (off-line komponent, odkóduje a počítá hlasy)
2. Správa elektronických klíčů: Tvoří a spravuje klíče pro zakódování a odkódování volebních hlasů.
3. Kontrolní komise: Řeší spory a stížnosti, k tomu používá informace z centrálního systému

Zdroje:

Estonian National Electoral Committee: <http://www.vvk.ee/elektr/docs/Yldkirjeldus-eng.pdf>

Wikipedia. Electronic voting in Estonia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_voting_in_Estonia